

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Економічний факультет

ПОГОДЖЕНО
Декан економічного факультету
_____ **Андрій МУЗИЧЕНКО**

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри фінансів
_____ **Наталія ШВЕЦЬ**

“ ___ ” _____ 2025 р.

“ ___ ” _____ 2025 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Податкове стимулювання діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні»

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітня програма _____ Фінанси і кредит

Орієнтація освітньої програми _____ освітньо-професійна

Гарант освітньої програми
к.п.н., доцент _____

Лідія АВРАМЧУК

**Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи**
д.е.к., доцент _____

Олександр ЛАБЕНКО

Виконав _____

Максим НАЙКО

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів
д.е.н., проф. _____ Наталія ШВЕЦЬ

“ ____ ” _____ 2024 року

З А В Д А Н Н Я

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

_____ Найку Максиму Викторовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітня програма _____ Фінанси і кредит

Орієнтація освітньої програми _____ освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи **«Податкове стимулювання діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні»**

затверджена наказом від ректора НУБіП України № 1854 «С» від 16.10.2024 р.

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2025.12.16

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України, нормативні та законодавчі акти України.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні аспекти податкового стимулювання сільськогосподарських підприємств
2. Аналіз податкового стимулювання сільськогосподарських підприємств
3. Напрями удосконалення податкового стимулювання підприємств сільськогосподарського сектору України

Перелік графічного матеріалу: 23 таблиці, 1 рисунок

Дата видачі завдання “10” жовтня 2024 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____ Олександр ЛАБЕНКО

Завдання прийняв до виконання _____ Максим НАЙКО

РЕФЕРАТ

Магістерська робота містить 50 сторінок основного тексту, 23 таблиць, 1 рисунок, 12 формул та 14 додатків . Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Ключові слова: податкове стимулювання, напрямки стимулювання, аграрний сектор, податкова пільга, фіскальне навантаження, ефективність оподаткування

Метою є дослідження та оцінка наявного фіскального стимулювання підприємств сільського господарства та шляхи його покращення.

Об'єктом дослідження виступає процес формування податкового навантаження як складової фіскального стимулювання.

Предметом є теоретичні, методичні та практичні аспекти формування та управління податковим стимулюванням підприємств сільськогосподарського сектору України.

В процесі дослідження було використано економічні показники та індикатори для оцінки рівню податкового навантаження при наявних пільгах. Використовувався інструмент кореляції для визначення зв'язку між оподаткуванням та рівнем інвестицій у галузь.

Практичне значення отриманих результатів проявляється у можливості впровадження запропонованих інструментів для оптимізації податкового стимулювання.

У ході дослідження здійснено аналіз динаміки податкових наводжень від сільського господарства, визначено наявні пільги та чинники що впливають на ефективність формування податкової політики.

ABSTRACT

The master's thesis contains 50 pages of main text, 23 tables, 1 figure, 12 formulas and 14 appendices. The thesis consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references and appendices.

Keywords: tax incentives, areas of incentives, agricultural sector, tax relief, fiscal burden, tax efficiency.

The aim is to study and evaluate the existing fiscal incentives for agricultural enterprises and ways to improve them.

The object of the study is the tax burden as a component of fiscal incentives.

The subject is the tax policy regarding enterprises in the agricultural sector of Ukraine.

During the study, economic indicators and indices were used to assess the level of tax burden with existing incentives. A correlation tool was used to determine the relationship between taxation and the level of investment in the industry.

The scientific novelty lies in the redistribution of fiscal incentives and burden. The need to change tax policy.

The practical significance of the results obtained is manifested in the possibility of implementing the proposed tools to optimize tax incentives.

During the study, the dynamics of tax revenues from agriculture were analyzed, existing incentives and factors affecting the effectiveness of tax policy formation were identified.

Зміст

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	5
<i>1.1. Поняття та значення податкового стимулювання.....</i>	<i>5</i>
<i>1.2. Формування механізму податкового стимулювання у с/г діяльності ....</i>	<i>9</i>
<i>1.3. Методика розрахунку впливу стимулювання на діяльність сільськогосподарських підприємств в Україні .....</i>	<i>14</i>
<i>Висновки до розділу 1.....</i>	<i>18</i>
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	20
<i>2.1. Податкове навантаження сільськогосподарських підприємств як фактор впливу на виробництво .....</i>	<i>20</i>
<i>2.2. Податкові навантаження сільськогосподарських виробників .....</i>	<i>23</i>
<i>2.3. Оцінка податкового стимулювання.....</i>	<i>33</i>
<i>Висновки до розділу 2: .....</i>	<i>38</i>
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ.....	40
<i>3.1. Державна підтримка підприємств що здійснюють діяльність у сільському господарстві. ....</i>	<i>40</i>
<i>3.2. Методи удосконалення податкового стимулювання.....</i>	<i>44</i>
<i>3.3. Оцінка можливих наслідків удосконалення податкового стимулювання для сільськогосподарських підприємств.....</i>	<i>49</i>
<i>Висновки до розділу 3: .....</i>	<i>54</i>
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТКИ.....	68

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

СГ – сільськогосподарська діяльність

СГ продукція – сільськогосподарська продукція

АПК – аграрно-промисловий комплекс

ПДВ – податок на додану вартість

КВЕД – класифікатор економічної діяльності

ВВП – валовий внутрішній продукт

WB – World Bank

ЄП – єдиний податок

ФСП – фіксований сільськогосподарський податок

ПКУ – податковий кодекс України

ЄП – єдиний податок

ФОП – фізична особа підприємець

ДАР – державний аграрний реєстр

ЄДР – єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань

ЦМК – цілісний майновий комплекс

НГО – нормативна грошова оцінка

ВВД – валовий внутрішній дохід

ВСТУП

Актуальність дослідження. Наразі постають виклики щодо продовольчої безпеки як перед окремо взятими країнами так і перед світом в цілому. Адже з зростанням кількості населення нашої планети збільшуються потреби у таких базових потребах як харчування. За останні десятиліття ця проблема набула великого значення і в майбутньому може стати одним з факторів міграції населення з одних країн до інших. На сьогоднішній день у розрізі війни ми побачили актуальність викликів щодо продовольчої безпеки світу, коли була заблокована «Зернова угода». Тож є необхідною підтримка вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції, але відкритим залишається питання інструментів підтримки та стимулювання.

Одним з напрямків виступають пільги для суб'єктів економічної діяльності що займаються виробленням/переробкою сільськогосподарської продукції інструментами податкового стимулювання для збільшення ВВП що загалом позитивно вплине економічну ситуацію в Україні.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідження та оцінка наявного фіскального стимулювання підприємств сільського господарства та шляхи його покращення

Для досягнення мети визначено завдання:

1. Узагальнити економічну категорії податкового стимулювання
2. Визначити наявний механізм стимулювання
3. Оцінити етапи та види фіскальних стимулів як фактор впливу на виробництво
4. Аналіз динаміки надходжень та його оцінка
5. Пропозиції щодо покращення/оптимізації механізмів стимулювання

Об'єктом дослідження є процес формування податкового навантаження як складової фіскального стимулювання.

Для кожного з завдань інформаційною базою для дослідження є:

1. Законодавча база (Закони України, постанови державних органів)
2. Статистичні данні Державної Служби Статистики України
3. Рецензовані наукові публікації
4. Економічні індикатори та коефіцієнти

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти формування та управлінням податковим стимулюванням підприємств сільськогосподарського сектору України.

Практичним результатом дослідження є способи та засоби оптимізації податкового стимулювання та фіскального навантаження як його складової.

Наукова новизна полягає у оцінці наявного стимулювання сектору економіки не у порівнянні з попередніми фіскальними стимулами даної сфери діяльності, а у порівнянні податкового навантаження з іншими сферами діяльності та нормативними значеннями показників.

Практичне застосування полягає у розробці методів та оптимізації податкового навантаження що є складовою податкового стимулювання

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Поняття та значення податкового стимулювання

Податки мають такі функції:

- Фіскальна
- Регулююча
- Стимулююча

Фіскальна функція полягає у повному та своєчасному забезпеченні бюджету грошовими ресурсами для виконання таких загальнодержавних функцій:

- Охорони здоров'я
- Оборони країни
- Освіти
- Покращення інфраструктури
- Соціальної політики
- Державного управління

Регулююча функція – вплив держави на структуру грошових доходів за допомогою наступних методів:

- Забезпечення оптимального співвідношення між доходами від фізичних та юридичних осіб
- Регулювання податкових доходів між галузями та секторами економіки
- Забезпечення зростання темпів економіки

Стимулююча функція – є частиною регулюючої функції та являє собою заохочення до використання всіх матеріально-виробничих та фінансових ресурсів для досягнення певних цілей, які визначає держава (такі як розвиток певного сектору економіки та надання преференцій у вигляді податкових пільг).Що було описано у джерелах [1-5]

Інструментом що враховує всі функції податків є податкове стимулювання, оскільки є важливим аспектом податкової політики кожної країни, завдяки чому відбувається розвиток та підтримка певної сфери/сфер економіки для досягнення цілей які перед собою ставить керівництво держави.

У своїх дослідженнях науковці визначали дану економічну категорію кожний по своєму. Вважаю за необхідне розглянути твердження кожного з них що зазначені у таблиці 1.1

Таблиця 1.1

Визначення терміну податкове стимулювання

Іванченков В.С., Податкові інструменти в забезпеченні структурних трансформацій економіки	Податкове стимулювання є ключовим інструментом економічної політики, спрямованим на підтримку розвитку різних секторів економіки. Воно полягає у застосуванні спеціальних податкових пільг або зниження ставок для стимулювання інвестицій, інновацій та підвищення конкурентоспроможності підприємств. Зокрема, такі заходи можуть включати податкові кредити, звільнення від певних податків або зниження податкового навантаження на малий та середній бізнес. [6]
United Nations, Inter-American Center of Tax Administrations: Design and assessment of tax incentives in developing countries: selected issues and a country experience	Податкові пільги використовуються як інструмент для досягнення певної економічної мети. Вони являють собою преференційні податкові умови, що надаються обраній групі платників податків і мають форму пільг, податкових канікул, кредитів, інвестиційних надбавок, преференційних податкових ставок та імпорتنих тарифів (або митних зборів), а також відстрочки податкових зобов'язань [7]
Alexander Klemm, Causes, Benefits, and Risks of Business Tax Incentives. IMF Working Paper	Податкові стимули визначаються як усі заходи, що забезпечують більш сприятливий податковий режим для певних видів діяльності або секторів порівняно з тим, що надається загальній промисловості [8]

Гапонюк М. А. Стефанішин М. В., «Фінансові інструменти для залучення іноземних інвестицій в Україні»	Податкові стимули – це складні інструменти фіскальної політики, які уряди використовують для стимулювання бізнесу та економічної діяльності шляхом надання пільг певним підприємствам. [9]
Прокопівщина О. В. Коптева О.В., Шляхи апроксимації європейського досвіду стимулювання інноваційної діяльності до реалій України	Це цілеспрямовані дії органів державної влади та місцевого самоврядування щодо встановлення в податковому законодавстві та реального надання податкових пільг та інших заходів податкового характеру, що поліпшать майновий або економічний стан окремих категорій платників податків і зборів для створення економічної зацікавленості здійснення ними суспільно-корисної чи іншою заохочувальної діяльності [10]
Мочерний С.В. Економічний енциклопедичний словник	Стимулююча функція податків полягає у "здатності системи і податкової політики держави позитивно впливати на економічне зростання, розвиток науки, підприємницьку діяльність тощо" [11]
Смеречанська А-К, Фіскальні методи стимулювання економіки	Податкове стимулювання є однією з функцій фіскальної політики. Воно включає в себе різні форми, види, методи та інструменти, які спрямовуються на ефективну діяльність суб'єктів господарювань. Ці методи створюють сприятливі умови для збільшення фінансових ресурсів у підприємств та споживачів, стимулюють інвестиції, підтримують конкурентоспроможність та сприяють загальному економічному зростанню. Однак успішна реалізація цих методів потребує уважного планування та адаптації до поточних економічних умов. [12]
Турлакова С. С., Резніков Р. Б., Балабанов С. В. Економіко математичне	Фіскальне стимулювання полягає в застосуванні податкових інструментів, що сприяють інвестиціям, інноваціям, енергоефективності та конкурентоспроможності промислових підприємств. Фіскальне стимулювання може мати різні форми, такі як податкові пільги, податкові

моделювання фіскального стимулювання розвитку смарт-промисловості	канікули, спеціальні податкові режими, податкові кредити тощо. [13]

На основі даних тверджень можна зробити висновки що податкове стимулювання є не просто інструментом регулюючої політики, а й однією з основних функцій податкової політики.

Використовуються методи перерозподілу навантаження оскільки загальнодержавні бюджети мають конкретні плани щодо виконання. І перелік інструментів щодо стимулювання з одного боку надає переваги одному сектору економіки, але в той же час з іншого боку створює більше навантаження на інші види підприємницької діяльності.

При використанні інструментів що будуть позитивно впливати на збільшення економічної активності певного виду бізнесу завжди постає задача щодо врахування наявної економічної ситуації, моделювання, оцінки можливих наслідків та загального впливу як на сектор що отримує пільги, так і на загальноекономічну ситуацію країни. Необхідно враховувати специфіку зайнятості бізнесу та їх моделі його ведення.

Але в той же час важливим є необхідність збереження дохідної частини бюджету, при наданні пільги окремо взятому виду діяльності виникає завдання компенсування податкових надходжень. Тож вважаю доцільним розглядати питання податкового стимулювання не тільки з точки зору стимулювання, а й з точки фіскальної функції. При наданні пільг важливо враховувати наявність джерела фінансових ресурсів та можливості їх отримання від суб'єктів економічної діяльності та фізичних осіб.

Важливим є дослідження, розробка та використання інструментів податкового стимулювання для різних секторів економіки, таким чином вдасться

забезпечити диверсифікацію як податкових доходів, так і підтримку підприємців різних видів та рівнів діяльності.

Можна виділити такі інструменти податкового стимулювання:

- Зниження ставок податку – збільшення доходності та заохочення до діяльності
- Податкові пільги – застосування зменшених ставок податку/звільнення від оподаткування мікро та малого бізнесу
- Спеціальні податкові режими – податкові режими для окремо визначених видів діяльності.
- Режим спрощеного оподаткування – об'єктом оподаткування виступає не дохід від діяльності
- Режим мінімального оподаткування – застосування мінімального розміру оподаткування. Використовується для забезпечення фіскальної функції податків
- Надання податкових кредитів (грантів) – надання строкових кредитів повернення яких відбувається за рахунок сплачених податків. Часто для створення бази оподаткування мають вимоги щодо кількості створення робочих місць. Стимулює підприємців до інвестицій та дозволяє зберігати власні грошові активи [14-16]

1.2. Формування механізму податкового стимулювання у сг діяльності

Як вже було зазначено сільськогосподарська діяльність завжди була і буде важливим видом діяльності не тільки в Україні, а й в усьому світі. Вважаю за необхідне розглянути історичний аспект формування стимулювання ведення сг діяльності в Україні

Умовно можна виділити 5 етапів податкового стимулювання сільського господарства (Рис. 1.1) :

Рис 1.1.Етапи податкового стимулювання підприємців сільського господарства. Розроблено автором на основі [17-18]

Етап 1: 1992 – 1996

Перехід від планової до ринкової економіки, загальну складну економічну ситуацію. Станом на 1992 рік було визначено що податок на прибуток всіх підприємств становив 22% [19], але для сільського господарства було надано пільгу у вигляді звільнення від податку на прибуток несільськогосподарської продукції що було описано у дослідженні[20] та інструкції [21]

Етап 2: 1999 – 2015

Можна охарактеризувати як застосування фіксованого сільськогосподарського податку як засіб стимулювання сільського господарства та застосовувався для підприємств в структурі доходів яких частка доходів від діяльності у СГ перевищує 75% що було описано в Законі України про фіксований сільськогосподарський податок.

Об'єктом оподаткування виступала земельних угідь що використовувалась у діяльності.

Ставкою податку був відсоток від грошової оцінки одного га землі визначеної що була проведена у 1995 році. Та були встановлені у такому розмірі (у відсотках від НГО):

- для ріллі сіножатей та пасовищ: 0,15
- для ріллі сіножатей та пасовищ що здійснювали діяльність у гірських зонах та поліських територіях: 0,09
- для багаторічних насаджень: 0,09
- для багаторічних насаджень що здійснювали діяльність у гірських зонах та поліських територіях: 0,03
- для сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту: 5
- для земель водного фонду: 1,5 [22]

У таблиці 1.2 було описано переваги застосування ФСП у дослідженнях [23-24]

Таблиця 1.2

Переваги та недоліки ФСП. Розроблено на основі [23-24]

Переваги	Недоліки
Стабільність оподаткування (як бази так і ставок)	Однакові умови оподаткування при різній продуктивності землі
Заохочення до ефективного використання земельного фонду та його поступового нарощення	Недоліки
Переваги	Недоліки
Зменшення витрат на складання та ведення бухгалтерської звітності	

Етап 3: 1999 – 2017

Спеціальний режим ПДВ для сільськогосподарських підприємств було визначено у статті 209 ПКУ та його суть полягала у різниці між податковим зобов'язанням по сплаті ПДВ при реалізації продукції/послуг покупцям та податковим кредитом (вже сплаченим ПДВ постачальникам при купівлі товарів/послуг)

До 2016 року різниця у ПДВ розподілялась на спеціальні рахунки підприємств

З 2016 року різниця у ПДВ так розподілялась між державним бюджетом та спеціальними рахунками підприємств у таких пропорціях:

- Операції з с/г товарами та послугами що не включають операції з зерновими/технічними культурами і продукцію тваринництва: 50% до державного бюджету та 50% на спец рахунки підприємств.
- Операції з зерновими/технічними культурами: 85% до державного бюджету та 15% на спец рахунки підприємств.
- Операції з продукцією тваринництва: 20% до державного бюджету та 80% на спеціальні рахунки підприємств.

Сума ПДВ що перераховувалась на спеціальні рахунки використовувалась підприємствами для виробництва с/г продукції [25]

Та остаточно спеціальний режим ПДВ був відмінений у 2017 році. За рахунок пільги прибуток збільшувався на 20% до 2016 року, в подальшому в залежності від виду діяльності частка прибутковості могла збільшуватись від 3% до 17%. Ця пільга мала найбільше значення для малих та середніх підприємств, що підтверджує дослідження. [26]

Етап 4: з 2015 року Впровадження ЄП 4групи

Інструмент став розвитком попереднього методу стимулювання (ФСП) та має дещо схожу модель оподаткування. Базою оподаткування є нормативна грошова оцінка 1 гектару сільськогосподарських угідь.

Проте були переглянуті підходи до ставок податку, тим самим були збільшені податкові доходи бюджету. Ставки були встановлені на рівні (у відсотках від НГО):

- для ріллі сіножатей та пасовищ: 0,95
- для ріллі сіножатей та пасовищ що здійснювали діяльність у гірських зонах та поліських територіях: 0,57
- для багаторічних насаджень: 0,57
- для багаторічних насаджень що здійснювали діяльність у гірських зонах та поліських територіях: 0,19
- для сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту: 6,33
- для земель водного фонду: 2,43 [27]

Таблиця 1.3.

Порівняння ставок ФСП та ЄП 4 групи

Ставки у % від НГО	ФСП	ЄП 4 група	Зміна (%)
для ріллі сіножатей та пасовищ	0,15	0,95	+ 633,33%
для ріллі сіножатей та пасовищ що здійснювали діяльність у гірських зонах та поліських територіях	0,09	0,57	+ 633,33%
для багаторічних насаджень	0,09	0,57	+ 633,33%
для багаторічних насаджень що здійснювали діяльність у гірських зонах та поліських територіях	0,03	0,19	+ 633,33%
для земель водного фонду	1,5	2,43	+ 162%
для сільськогосподарських угідь, що перебувають в умовах закритого ґрунту	5	6,33	+ 126,6%

Згідно таблиці 1.3. можна відслідкувати що при зміні системи оподаткування значно збільшилися ставки окрім земель водного фонду та угідь в умовах закритого ґрунту (теплиць) що позитивно вплинуло на податкові доходи

Етап 5: з 2021 року ПДВ для сг діяльності 14%

У 2021 році було зменшено ПДВ для сільського господарства з 20% до 14%. ПДВ можна загалом характеризувати як один з системно важливих податків. І у податковому навантаженні сільського господарства він також посідає важливе місце.

У дослідженнях визначають ПДВ 14% як інструмент фіскального стимулювання експорту, також дане питання розглядається з точки зору подальшої тенденції детінізації економіки та збільшення податкових надходжень що описано к дослідженнях [28-29]

Також є ще один додатковий етап впровадження пільги щодо 0% на експортні операції, але пільга стосувалась не лише сільського господарства та була впроваджена у 2010 році [30]

1.3. Методика розрахунку впливу стимулювання на діяльність сільськогосподарських підприємств в Україні

Для повної оцінки впливу фіскальних інструментів стимулювання необхідно визначити систему показників що будуть охоплювати економічні складові діяльності підприємства.

Першочергове завдання використання даних показників для виявлення зв'язків між стимулюванням та діловою активністю

Етапами застосування показників є:

- збір статичних даних
- розрахунок показників
- порівняння показників у динаміці

- інтерпретація результатів

Перш за все вважаю за необхідне визначити частку підприємств що здійснюють сільськогосподарську діяльність

Важливим показником є податкові надходжень в розрізі загальних податкових надходжень, таким чином можливо ідентифікувати частку що формують сільськогосподарські підприємства

Необхідно визначити частку ВВП що формує вид економічної діяльності в розрізі загального ПДВ, таким чином можна визначити економічну значущість

$$Ez = \frac{ВВП}{Пз} \quad (1.1)$$

де Ez – економічна значущість

ВВП – ВВП що формує вид економічної діяльності

Пз – загальний обсяг ПДВ

За рахунок відношення кількості підприємств та частки у формуванні податкових надходжень можна визначити середнє податкове навантаження на сектор економіки

$$Пн = \frac{Кп}{Пнад} \quad (1.2)$$

де Пн – середнє податкове навантаження на сектор економіки

Кп – кількість підприємств досліджуваного сектору економіки

Пнад – податкові надходження досліджуваного сектору економіки

Відношенням податкових надходжень сформованої частки до ВВП можна визначити значення податкових надходжень від досліджуваного сектору економіки, що описано у джерелах [31-32]

$$Пн = \frac{Пнад}{ВВП} \quad (1.3)$$

де $Пн$ – середнє податкове навантаження на сектор економіки

$Пнад$ – податкові надходження досліджуваного сектору економіки

$ВВП$ – $ВВП$ що формує вид економічної діяльності

Часткою суми податків у розрізі доходів можна визначити частку доходів що спрямовується на сплату податків (зниження даного показника відображає фіскальне стимулювання). Даний індикатор було описано у [33]

$$Чд = \frac{Пнад}{Д} \quad (1.4)$$

де $Чд$ – частка доходів що спрямовуються на сплату податків

$Пнад$ – податкові надходження досліджуваного сектору економіки

$Д$ – дохід від діяльності досліджуваного сектору економіки

Рівень податкових пільг визначається відношенням пільг до суми загальних податкових зобов'язань та показує яку частку фіскального навантаження було зменшено за рахунок податкових пільг, про що було зазначено в контексті вартості податкових видатків – як доходи що можна було отримати [34]

$$Рп = \frac{Пп}{П} \quad (1.5)$$

де $Рп$ – рівень податкових пільг

$Пп$ – податкові пільги

$П$ – сума сплачених податків

Темп приросту чистого прибутку відображає відношення прибутковості до та після отримання податкових пільг

$$Tч = \frac{П1}{П2} \quad (1.6)$$

де $Tч$ – темп приросту чистого прибутку

$П1$ – прибутковість до отримання пільг

$П2$ – прибутковість після отримання пільг

Темп приросту капітальних інвестицій відображає зміни інвестиційної активності відповідно до змін податкової політики

$$Ti = \frac{К1}{К2} \quad (1.7)$$

де Ti – темп приросту капітальних інвестицій

$К1$ – капітальні інвестиції до отримання пільг

$К2$ – капітальні інвестиції після отримання пільг

Гранична ефективна ставка податку є показником що оцінює вплив податкової системи на рівень інвестицій та визначає зміну рентабельності інвестицій в залежності від змін у оподаткуванні

$$METR = \frac{(RORbt - RORat)}{RORbt} \quad (1.8)$$

де $METR$ – гранична ефективна ставка податку

$RORbt$ – податкові надходження досліджуваного сектору економіки

$RORat$ – дохід від діяльності досліджуваного сектору економіки [35]

Рентабельність інвестицій у сектор економіки – показник який використовується для оцінки прибутковості інвестицій та вимірює прибутковість інвестицій відносно вартості інвестицій. При розгляді показника у динаміці є можливим визначення

$$ROI = \frac{ВДВ1}{I} \quad (1.9)$$

де ROI – рентабельність інвестицій

ВДВ1 – зміна валової внутрішньої вартості створеної сектором економіки

I – інвестиції досліджуваного сектору. Створено на основі[36-37]

Оцінка рівню податкового стимулювання сектору/секторів економіки та побудови моделей для оцінки впроваджених змін є важливим елементом податкової політики, оскільки при застосуванні можна визначити зв'язок між конкретними податковими стимулами та економічним ефектом від впровадження. Застосування систем показників надає змогу створення основ для розробки моделі рівню оптимального податкового стимулювання. Виконання оцінки зв'язку доцільно виконувати стандартними засобами аналізу даних програмного забезпечення Microsoft Excel

Висновки до розділу 1

Проаналізувавши формування механізмів стимулювання можна зазначити що і наразі відбувається пошук оптимальної системи оподаткування для підтримки виробників СГ продукції. При змінах систем та методів оподаткування найбільше збільшення податкового навантаження відбулось на виробників аграрної продукції, що можна відділити при порівнянні з виробництвом тепличної продукції та рибного господарства. Паралельно з цим можна відслідкувати еволюцію застосування пільг при сплаті ПДВ.

Податкове стимулювання є однією з складових функцій податків та включає в себе як регулюючу так і фіскальну функції.

Доцільно використовувати перерозподіл навантаження оскільки загальнодержавні бюджети мають конкретні плани щодо виконання. І перелік інструментів щодо стимулювання з одного боку надає переваги одному сектору

економіки, але в той же час з іншого боку має створювати більше навантаження на інші види підприємницької діяльності.

Оцінка наявного рівню податкового стимулювання сектору економіки та оцінка запропонованих змін є важливим для підтвердження необхідності перерозподілу податкового навантаження, оскільки при застосуванні можна визначити зв'язок між конкретними податковими стимулами та економічним ефектом від впровадження. Застосування систем показників надає змогу створення основ для розробки моделі рівню оптимального податкового стимулювання яка б враховували специфіку діяльності досліджуваного виду діяльності.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

2.1. Податкове навантаження сільськогосподарських підприємств як фактор впливу на виробництво

В сьогоденнішніх реаліях діяльність підприємств в Україні відбувається в умовах відсутності стабільності що також відображається у сільському господарстві

З точки зору підприємництва податок є обов'язковим платежем що зменшує чистий прибуток і тому є важливою складовою у діяльності суб'єкту економічної діяльності.

Податкове навантаження можна виокремити як фактор впливу на:

- обсяг інвестицій
- фінансову стійкість
- платоспроможність [38-39]

Оптимальний розмір податкового навантаження сприяє розвитку економіки та забезпечує надходження до бюджету для виконання функцій держави. Але даний оптимальний розмір оподаткування явище не постійне, податкова система завжди має враховувати зміни економічної активності підприємців та забезпечувати фіскальну функцію податків. Тож це можна зазначити як безперервний процес змін навантаження для забезпечення доходів від всіх груп та видів діяльності суб'єктів економічної діяльності.

Реалії сьогодення складаються так що велика частина бюджетних видатків формується за рахунок міжнародної допомоги партнерів, оскільки бюджет не достатньо наповнюється за рахунок внутрішніх надходжень джерелом яких є податки.

Наразі в Україні відсутня система яка б сегментувала податкове навантаження за об'ємом земельних угідь, кількістю голів ВРХ, обсягів виробництва риби та вирубки лісів. Як і відповідна законодавча база

Великий та середній корпоративний бізнеси мають не відмінні від мікро та малого підприємництва податкове навантаження. При цьому мають набагато більші обсяги виробництва, меншу закупівельні ціни необхідних ресурсів що необхідні у процесі ведення діяльності, мають змогу тим чи іншим способом впливати на лобювання власних виробничих інтересів.

Наразі для всіх підприємців доступні спрощена і загальні системи оподаткування в той же час наявне відшкодування ПДВ для продукції що експортується та ПДВ для сільського господарства на рівні 14%.

При тому відбувається формування меншої дохідної бази бюджету, що в свою чергу має негативний вплив на державу в умовах війни коли було втрачено деякі регіони повністю або частково які також раніше наповнювали бюджет. Що підтверджують дані з таблиці 2.1

Таблиця 2.1

Щорічний приріст податкових надходжень від сільського господарства у відсотках за 2018-2024 роки. Розроблено автором на основі [40]

рік	щорічний приріст у відсотках (%)
2018	–
2019	11,99
2020	22,72
2021	0,31
2022	-28,15
2023	-17,82
2024	17,91

Важливо розглянути податкові надходження від сільськогосподарської діяльності в розрізі загальних податкових надходжень. В подальшому ході дослідження дані показники будуть необхідними для визначення поточного стимулювання.

Таблиця 2.2

Частка податків від сг діяльності в загальних податкових доходах державного бюджету. Розроблено автором на основі [40]

рік	податкові надходження від сільськогосподарської діяльності (в млн грн)	загальні податкові доходи до державного бюджету (в млн грн)	частка податків від сг діяльності в загальних податкових доходах державного бюджету (%)
2018	23274,79	399134,78	5,83
2019	26064,68	466929,01	5,58
2020	31987,10	567390,66	5,64
2021	32086,15	652076,37	4,92
2022	23053,28	698719,51	3,30
2023	18944,61	783599,34	2,42
2024	22337,07	1133527,43	1,97

Податкові надходження від сільськогосподарської діяльності становлять малу частку доходу до державного бюджету що спостерігається протягом 2018-2024 років що можна ідентифікувати за допомогою таблиці 2.2. Наявна тенденція до зменшення частки у формуванні доходів бюджету. Протягом 2018 – 2021 зменшення було поступовим проте значно пришвидшилось у 2023 – 2024 роках.

Податкове навантаження можна розглянути через відношення податків до доходів.

Було визначено що частка податків у 40-50% та вище у доходах суб'єктів економічної активності сприяє стримуванню економічної активності [39]. Згідно даного підходу ще можна визначити як критичну точку коли забезпечуються максимальні податкові доходи, але в той же час відбувається зменшення кількості підприємців у оцінюваному виді діяльності.

Найбільшою частка податків у операційних доходах була у 2019 році, найменша у 2021 році, в середньому значення становить 12,66% що впливає з нижче наведеної таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Частка податкових надходжень у валовому операційному доході сільськогосподарських підприємств. Розроблено автором на основі [40,42]

рік	податкові надходження від сільськогосподарської діяльності (в млн грн)	валовий операційний дохід суб'єктів господарювання (в млн грн)	частка податків у операційних доходах (%)
2018	23274,79	151941,57	15,32
2019	26064,68	147953,47	17,62
2020	31987,10	204390,93	15,65
2021	32086,15	450879,95	7,12
2022	23053,28	204892,07	11,25
2023	18944,61	167106,78	11,34
2024	22337,07	216376,97	10,32

2.2. Податкові навантаження сільськогосподарських виробників

Для визначення податкового навантаження на сільськогосподарських виробників необхідно розглянути сплату податків та формування ВВП від сільського господарства

Важливим індикатором рівню податкового навантаження є відношення сплачених податків до сформованого ВВП сектором економіки що досліджується. Даний показник у свої роботах описували як індикатор податкомісткості доданої вартості у дослідженні [43]

Сільськогосподарський сектор формує таку частку у ВВП України

Частка СГ у формуванні ВВП України. Розроблено автором на основі [40]

частка СГ у формуванні ВВП	
рік	частка (%)
2018	10,14
2019	8,97
2020	9,31
2021	10,89
2022	8,57
2023	7,55
2024	7,11

При оцінці результатів отриманих таблиці 2.3 спостерігаємо:

- 1) Найбільшою часткою у формуванні ВВП від суб'єктів СГ була в 2021 році.
- 2) Найменшою часткою у формуванні ВВП від суб'єктів СГ була в 2024 році
- 3) Середній рівень формування частки в загальному ВВП становить 8,93%, найближчим це значення було в 2019 році
- 4) Загальна тенденція – зменшення частки що формує СГ у загальному ВВП
- 5) Короткострокова тенденція (за останні три роки) – також свідчить про зменшення частки що формує СГ у загальному ВВП
- 6) Формування ВВП суб'єктами СГ наразі є не на суттєвому рівні (менше 10%), тож необхідні стимули для збільшення частки у створенні ВВП

Пропоную розглянути показник податкомістковості сільськогосподарських підприємств України:

- 1) Найбільшою податкомісткістю була у 2020 році
- 2) Найменшою податкомісткістю була у 2023 році
- 3) Середній рівень податкомісткості становить 5,76%, найближчим значення серед вибірки було у 2021 році
- 4) Загальна динаміка – відслідковується спад податкомісткості

5) Коросткостровока динаміка – відслідковується спад податкомісткості

Що підтверджують результати отримані у таблиці 2.5

Таблиця 2.5

Відношення спалених податків підприємцями сільського господарства до створеного ними ВВП. Розроблено автором на основі [40, 45-48]

Роки	ВВП сг галузі (в млн грн)	Податки сг галузі (в млн грн)	частка податків у ВВП (%)
2018	360998	23274,79	6,45
2019	356563	26064,68	7,31
2020	393077	31987,10	8,14
2021	593367	32086,15	5,41
2022	449148	23053,28	5,13
2023	500540	18944,61	3,78
2024	544620	22337,07	4,10

Оптимальним значенням податкомісткості є 15% що було описано в згідно джерела [44]. З точки зору даного дослідження все що є меншим за 15% сприяє розвитку певного економічного сектору, а все що більше стримує економічну активність підприємців фіскальними інструментами.

Проводилась оцінка оптимальної податкомісткості країн Азії також дійшли до висновку що оптимальним є значення даного показник на рівні 15,33% згідно з джерелом [49]

Для країн Європи оптимальним є значення на рівні 18 – 23%, згідно дослідження [50]

Варто розглянути рівень податкомісткості від інших видів економічної діяльності для порівняння сільського господарства з іншими видами економічної діяльності.

Згідно з таблицею 2.6 можна визначити:

- Найбільш податкомісткою у порівнянні з сільським господарством є добувна промисловість
- Найбільш стабільний рівень податкомісткості у сфері водопостачання та переробної промисловості

Таблиця 2.6

Порівняння податкомісткості видів економічної діяльності з податкомісткістю сільського господарства. Розроблено автором на основі [40, 45-48]

Роки	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	Переробна промисловість	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	Водопостачання; каналізація, поводження з відходами
2018	6,45	38,04	12,66	25,37	24,65
2019	7,31	36,68	12,92	32,82	22,85
2020	8,14	47,05	20,20	29,49	25,91
2021	5,41	41,50	17,27	31,02	26,65
2022	5,13	56,05	22,89	30,20	27,21
2023	3,78	35,60	25,00	18,68	28,23
2024	4,10	31,61	26,60	23,45	32,11

Продовження таблиці 2.6

Роки	Будівництво	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	Тимчасове розміщення й організація харчування	Інформація та телекомунікації
2018	15,71	6,27	12,94	9,81	12,63
2019	14,41	7,26	14,13	8,41	11,59

Роки	Будівництво	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	Тимчасове розміщення й організація харчування	Інформація та телекомунікації
2020	13,68	6,95	16,04	6,93	10,74
2021	12,72	9,93	16,14	5,1	10,49
2022	24,31	16,69	19,41	5,24	12,72
2023	17,34	13,51	14,75	7,76	11,65
2024	18,13	16,85	18,19	9,21	13,12

Продовження таблиці 2.6

Роки	Фінансова та страхова діяльність	Операції з нерухомим майном	Професійна, наукова та технічна діяльність	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	Освіта
2018	15,64	3,54	36,00	13,73	2,98
2019	28,13	3,69	34,62	13,73	3,27
2020	36,27	3,23	56,44	13,99	3,42
2021	27,19	3,36	16,10	15,85	3,49
2022	36,32	3,58	23,97	18,46	3,46
2023	35,26	3,34	21,90	17,00	3,70
2024	66,14	3,86	32,02	19,26	3,83

Продовження таблиці 2.6

Роки	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	Надання інших видів послуг
2018	7,17	6,96	2,93
Роки	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	Надання інших видів послуг
2019	6,85	6,59	2,58
2020	6,73	5,62	2,88
2021	7,51	5,38	2,72
2022	6,41	6,15	2,73
2023	6	25,19	2,91
2024	6,65	29,96	3,86

Згідно з таблицею 2.6 можна визначити що у порівнянні з сільським господарством є найбільш податкомісткими є сфери:

- Добувна промисловість і розроблення кар'єрів
- Фінансова та страхова діяльність
- Професійна, наукова та технічна діяльність

Наразі можна визначити що сільське господарство має один з найменших рівнів податкомісткості серед сфер економіки що мають відношення до сектору виробництва продукції та є співставним в більшості зі сферою послуг.

При наявних даних податкомісткості варто порівняти три найбільш податково навантажені сфери у частці сформованому ВВП з сільським господарством для визначення та порівняння навантаження при формуванні доданої вартості.

Також оцінку податкового навантаження на досліджуваний сектор економіки можна здійснити шляхом порівняння з видами діяльності що формують найбільше ВВВ у розрізі податкового навантаження.

За допомогою даних порівнянь можливо визначити оптимальність навантаження та в подальшому аналізувати фактори що забезпечили наявне податкове навантаження.

Таблиця 2.7

Порівняння трьох найбільш податково навантажених видів економічної діяльності та сільського господарства. Розроблено автором на основі [40, 45-48]

Роки	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство		Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	
	податкомісткість (%)	сформоване ВВП (млн грн)	податкомісткість (%)	сформоване ВВП (млн грн)
2018	6,45	360 998	38,04	214 158
2019	7,31	356 563	36,68	222 210
2020	8,14	393 077	47,05	193 120
2021	5,41	593 367	41,50	351 148
2022	5,13	449148	56,05	229879
2023	3,78	500540	35,60	283500
2023	3,78	500540	35,60	283500
2024	4,10	544620	31,61	307170

Роки	Фінансова та страхова діяльність		Професійна, наукова та технічна діяльність	
	податкомісткість (%)	сформоване ВВП (млн грн)	податкомісткість (%)	сформоване ВВП (млн грн)
2018	15,64	98 953	6,96	113 354
2019	28,13	115 476	6,59	141 523
2020	36,27	131 903	5,62	137 192
2021	27,19	161 933	5,38	157 569
2022	36,32	156365	6,15	99294
2023	35,26	166319	25,19	134650
2024	66,14	232185	29,96	155172

Отримані результати у таблиці 2.7 можна оцінити наступним чином:

- У порівнянні з найбільш податково навантаженими видами діяльності сільське господарство формує більше ВВП, при абсолютному порівнянні частка є більшою від 43,6 до 70,6%.

- У сільському господарстві при збільшенні частки сформованого ВВП відбувається зменшення податкового навантаження, що можна також відслідкувати також тільки у добувній промисловості та розробленню кар'єрів.

Згідно з таблицею 2.8 можна так інтерпретувати отримані результати:

- Сільське господарство займає друге місце у формуванні ВВП України та при цьому податкове навантаження є найнижчим з порівняними видами діяльності

- Тільки у сільському господарстві наявна тенденція до зменшення податкового навантаження у порівнянні з іншими видами діяльності.

Порівняння сільського господарства з трьома видами економічної діяльності що мають найбільші частки у формуванні ВВП. Сформована на основі [40, 45-48]

Роки	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство		Переробна промисловість	
	податкомісткість (%)	сформоване ВВП (млн грн)	податкомісткість (%)	сформоване ВВП (млн грн)
2018	6,45	360 998	12,66	410 646
2019	7,31	356 563	12,92	429 084
2020	8,14	393 077	20,2	426 483
2021	5,41	593 367	17,27	560 527
2022	5,13	449148	22,89	398360
2023	3,78	500540	25	550961
2024	4,1	544620	26,6	644193

Продовження таблиці 2.8

Роки	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів		Операції з нерухомим майном	
	податкомісткість (%)	сформоване ВВП (млн грн)	податкомісткість (%)	сформоване ВВП (млн грн)
2018	6,27	471 618	3,54	206 085
2019	7,26	525 974	3,69	241 493
2020	6,95	588 365	3,23	268 980
2021	9,93	742 123	3,36	314 763
2022	16,69	645455	3,58	236075
2023	13,51	865700	3,34	318975
2024	16,85	904773	3,86	403665

Отримані результати у таблиці 2.8 можна оцінити наступним чином:

- Сільське господарство займає друге місце у формуванні ВВП України та при цьому податкове навантаження є найнижчим з порівняними видами діяльності

- Тільки у сільському господарстві наявна тенденція до зменшення податкового навантаження у порівнянні з іншими видами діяльності

Пропоную оцінити наявне навантаження у розрізі видів сільськогосподарської діяльності для визначення виду діяльності яка у кількісному вимірі сплачує найбільше та найменше податків.

Оскільки відсутня офіційна статистика щодо розподілу податкових доходів сільського господарства за видами діяльності, пропоную здійснити оцінку за допомогою даних щодо продукції сільського господарства у постійних цінах. На державному сайті статистики представлені дані щодо всіх видів діяльності сільського господарства, є наявні дані щодо виробництва продукції в такій одиниці вимірювання як тонна, проте відсутня інформація щодо вираження продукції у грошових одиницях щодо результатів діяльності рибного господарства. Тому з даної причини рибне господарство не може бути включеним у оцінку. І як наслідок в подальшому ході дослідження буде не можливо обрахувати та кількісно визначити частку сплачених податків, обсяг податкових пільг. Також для рибного господарства не буде можливим оцінка запропонованих змін у системі податкових стимулів.

Отже у оцінці будуть використані данні:

- рослинництва
- тваринництва
- лісового господарства

Оцінку результатів отриманих у таблиці 2.9 можна описати наступним чином:

- Рослинництво в середньому формує 79,23% продукції сільського господарства України
  - Тваринництво в середньому формує 19,06% продукції сільського господарства України
  - Лісове господарство в середньому формує 1,71% продукції сільського господарства України

Структура сільського господарства України. Розроблено автором на основі [51-53]

Структура сільського господарства згідно виробленої продукції у %			
Рік	Рослинцтво	Тваринництво	Лісове господарство
2018	78,91	19,98	1,10
2019	79,26	19,75	0,99
2020	77,50	21,44	1,06
2021	81,06	17,44	1,50
2022	77,43	20,47	2,10
2023	81,92	15,17	2,90
2024	78,52	19,15	2,33

Тож пропоную так сформувати і структуру податкових доходів від сільського господарства оскільки продукція вимірювалась в еквіваленті грошових одиниць. В подальшому ході дослідження ці данні будуть необхідні для визначення необхідності стимулювання видів діяльності у сільському господарюванні.

2.3. Оцінка податкового стимулювання

З огляду на обмеженість даних щодо податкових доходів та специфіку податкового стимулювання методику оцінки податкового стимулювання було скориговано для забезпечення більшої адекватності отриманих результатів.

Згідно результатів отриманих попередньому підрозділі сільське господарство має податкове навантаження що є нижчим за оптимальне, тож це можна визначити як податкове стимулювання.

Оцінку податкового стимулювання можна розглянути за допомогою методу оцінки податкових втрат. Даний метод описаний у джерелах [54-55]

Оскільки основною пільгою у сільському господарстві є ПДВ 14% та ПДВ 0% на експорт продукції пропонуємо оцінити стимулювання за допомогою аналізу наслідків пільг у ПДВ сільського господарства. Оцінку необхідно провести у числовому вираженні та дослідити який вид діяльності найбільше використовує пільгу при експорті продукції.

Пропонуємо розглянути статистичні дані щодо ПДВ сільського господарства

Таблиця 2.10

Формування ПДВ сільського господарства. Розроблено автором на основі

[56]

ПДВ сільського господарства			
Рік	Сплачене ПДВ від сг діяльності (у млн грн)	Нараховане ПДВ від сг діяльності (у млн грн)	Частка сплаченого ПДВ від нарахованого у %
2019	21 150,80	570 381,70	3,71
2020	27 321,80	600 980,70	4,55
2021	22 676,20	799 547,70	2,84
2022	14 373,30	550 776,70	2,61
2023	16 826,60	759 327,40	2,22
2024 (9 місяців)	14 873,20	616 479,60	2,41

Згідно даних таблиці 2.10 можна отримати такі висновки:

- В середньому до бюджету сплачується 3,05% від нарахованого ПДВ. Таким чином бюджет втрачає 96,95% можливих надходжень.
- Середні доходи від ПДВ становлять 19 536,98 млн грн
- Середнє нараховане ПДВ становить 649 582,3 млн грн
- Частка сплаченого ПДВ формується на отриманому рівні завдяки 0% ПДВ на при експорті продукції. Хоча дана податкова пільга є майже для всіх видів діяльності.

- Виходячи з вище написаного внутрішнє споживання становить лише 3,05%, вся інша продукція експортується що стимулюється податковою пільгою.

- В середньому податкові втрати становлять 630 045,32 млн грн

- Щороку в середньому податкові втрати становлять 630 045,32 млн грн

Пропоную розглянути структуру експорту сільськогосподарської продукції для визначення в подальшому сфери що формує основний пул платників 0% ПДВ.

Таблиця 2.11

Сегментація експорту сільськогосподарської продукції у загальному експорті України. Розроблено автором на основі [58-63]

Експорт сг продукції у %				Загальна частка у експорті України
рік	частка рослинництва у сг	частка зернових у сг	частка тваринництва у сг	
2018	88,94	65,11	11,06	23,5
2019	90,85	67,61	9,15	28,4
2020	90,98	71,80	9,02	26,6
2021	91,94	72,98	8,06	24,8
2022	90,24	60,95	9,76	33,8
2023	89,50	63,54	10,50	36,2
2024	89,26	62,26	10,74	36,3

На основі таблиці 2.11 можна сформуванати структуру сільського господарства в експорті України:

- Сільське господарство в середньому складає 29,94% всього експорту
- В середньому експорт рослинництва як продукції сільського господарства становить 90,24%
- У рослинництві переважає експорт зернових та становить 66,32% від загального експорту продукції сільського господарства.
- Тваринництво займає 9,76% від загального експорту

Тепер завдяки отриманим даним щодо структури експорту можна визначити яка з сфер користується найбільшим обсягом податкового стимулювання у кількісному вимірі.

Таблиця 2.12

Податкові пільги при експорті сільськогосподарської продукції у грошовому вимірі. Розроблено автором на основі [56, 58-63]

Податкові пільги у сільському господарстві у кількісному вимірі (млн грн)			
рік	Рослинництво	Зернові	Тваринництво
2019	521 140,83	387 825,74	50 281,70
2020	706 777,83	557 828,78	51 758,70
2021	493 145,06	391 487,97	62 650,93
2022	670 008,12	452 530,07	52 370,75
2023	538 454,35	382 236,11	77 942,07

Аналізуючи таблицю 2.12 можна так інтерпретувати отримані результати:

- Ставкою ПДВ 0% найбільше користуються підприємці що займаються рослинництвом, податкові втрати в середньому становлять 585 905,34 млн грн
- У порівнянні з рослинництвом тваринництво формує менші податкові втрати через менший обсяг виробництва та менший обсяг експорту. Податкові втрати в середньому становлять 59 000,83 млн грн
- Найбільшою складовою серед рослинництва так і всього сільського господарства у формуванні податкових втрат є експорт зернових культур.

Варто дослідити податкові втрати від зменшеного ПДВ для сільського господарства що становить 14% ПДВ. Пропоную здійснити аналіз методом перерахунку ПДВ по ставці 20% та порівняти отримані результати. Оцінка буде проведена за 2018-2024 роки.

Податкові втрати від ПДВ 14% у порівнянні з ПДВ 20%. Розроблено автором на основі [56]

Рік	Сплачене ПДВ 14% від сг діяльності (у млн грн)	ПДВ 20% від сг (у млн грн)	Податкові втрати (у млн грн)
2019	21 150,80	30215,43	9064,63
2020	27321,80	39031,14	11709,34
2021	22676,20	32394,57	9718,37
2022	14373,30	20533,29	6159,99
2023	16826,60	24038,00	7211,40
2024 (9 місяців)	14873,20	21247,43	6374,23

За допомогою таблиці 2.13 можна визначити що податкові втрати у сільському господарстві становлять в середньому 8372,99 млн грн.

Варто розглянути податкові втрати від застосування пільгового ПДВ у 14% в розрізі сегментації сг діяльності. Для визначення основних видів що формують доходи до бюджету та в подальшому ці дані будуть необхідні при описі шляхів покращення стимулювання сільського господарства.

На основі даних отриманих у таблиці 2.14 можна сформулювати отримані результати:

- Найбільші податкові втрати від рослинництва, в середньому становлять 6546,84 млн грн
- Другим по величині сформованих податкових втрат є тваринництво, в середньому становлять 1653,67 млн грн
- Найменшими податкові втрати від лісництва, в середньому становлять 92,1 млн грн

Податкові втрати при впровадженні ПДВ 14% для сг

Рік	Податкові втрати при застосуванні 14% ставки ПДВ(у млн грн)	Податкові втрати від ПДВ 14% у рослинництві (у млн грн)	Податкові втрати від ПДВ 14% у тваринництві (у млн грн)	Податкові втрати від ПДВ 14% у лісництві (у млн грн)
2019	9064,63	7184,62	1790,26	81,58
2020	11709,34	9074,74	2510,48	12,41
2021	9718,37	7877,71	1675,45	145,78
2022	6159,99	4769,68	1260,95	129,36
2023	7211,40	5907,58	1093,97	209,13
2024 (9 місяців)	6374,23	5005,04	1220,66	148,52

Висновки до розділу 2:

Сільське господарство є однією складових з формуючих ВВП. Та займає друге місце у його формування. У порівнянні з іншими основними сферами що формують ВВП податкомісткість знаходиться на найнижчому рівні.

Наявне податкове стимулювання забезпечується наявними пільгами при ПДВ (0% ПДВ на експорт та 14% ПДВ). Згідно з отриманими результатами дослідження до бюджету надходить 3,05% від нарахованого ПДВ.

Податкові доходи у порівнянні мають негативну тенденцію до зростання протягом 2018-2024 років. Також відсутня тенденція до збільшення податкових доходів від сільського господарства у загальних податкових доходах бюджету України. Що свідчить про наявне стимулювання

Ще одним з факторів що може підтвердити наявне стимулювання є податкомісткість (відношення сплачених податків до сформованого ВВП), дане відношення становить в середньому 5,76% та наявна тенденція до зменшення. При нормативному значенні у 15%. При порівнянні з іншими сферами економічної діяльності було визначено:

Основною сферою що користується пільгами по ПДВ є рослинництво, та в розрізі рослинництва основним видом діяльності є зернові культури та складають частки 79,23% та 66,32% відповідно..

У кількісному вимірі податкове стимулювання при ПДВ 14% становить 5005,04 млн грн у рослинництві, 1220,66 у тваринництві та 148,52 у лісництві.

Тож на основі цього необхідно здійснювати постійний перегляд діючого податкового стимулювання. Враховуючи зміни національного та світового ринку

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

3.1. Державна підтримка підприємств що здійснюють діяльність у сільському господарстві.

Наразі в Україні наявні спеціальні податкові пільги для підприємств що приймають участь в процесі виробництва сільськогосподарської продукції. Проте створені та застосовуються однакові пільги для всіх підприємств сільського господарства. Згідно таблиці 2.10 розподіл сільського господарства по видах діяльності є досить неоднорідним – рослинництво складає 79,23% всього сільського господарства. Це спричинено як наявністю земельного банку найбільш родючих земель так і специфікою ведення діяльності – а саме тривалістю виробничого циклу, оскільки у порівнянні з тваринництвом, рибним господарством та лісництвом у рослинництва виробничий цикл при виробництві одиниці продукції менший в рази. Що спричиняє меншу оберненість капіталу.

Хоча за рахунок диференціації виробництва сільськогосподарської продукції можна вирішити такий перелік проблемних питань:

- Покращення продовольчої безпеки України завдяки більшому різноманіттю продукції
- Створення нових робочих місць
- Посилення позиції України на міжнародній арені

Наразі держава використовує майже всі методи стимулювання. Наявні пільгові програми кредитування як сільського господарства так і підприємств переробки (для даних категорій підприємств наявні окремі пільгові програми). Надаються гранти на виробництво тепличної с/г продукції та садів.

Згідно з результатами отриманими у розділі 2 (таблиця 2.2; таблиця 2.3; таблиця 2.5; таблиця 2.6) можна оцінити податкове навантаження на сільського

господарську діяльність як низьке у порівнянні з іншими видами економічної діяльності. Це свідчить про наявність дієвого механізму податкового стимулювання. Проте при врахуванні отриманих результатів щодо податкових втрат (таблиця 2.12; таблиця 2.13; 2.14) як оцінки стимулювання можна прийти до висновку що наразі с/г діяльність занадто стимульована. Необхідно розробити механізми щоб диференціювали податкове стимулювання як у розрізі видів діяльності так і у розрізі сегменту діяльності (мікро, малий, середній та корпоративний бізнес)

Особливо важливо розробити дієві механізми для переоцінки податкового стимулювання рослинництва, в тому числі стимулювання підприємств у спектр діяльності яких входять діяльність з зерновими культурами. Виникає потреба у підтримці сфери тваринництва, рибного господарства та лісництва.

Можливим шляхом підтримки перерахованих видів діяльності є коригування податкового стимулювання як самої сфери рослинництва так і процесів економічної діяльності пов'язаних з зерновими культурами

Методами стимулювання тваринництва, лісництва та рибного господарства можуть виступити методи повного звільнення від ПДВ або запровадження спец режимів ПДВ (як було раніше у 1999 – 2017 роках) для згаданих видів діяльності.

Можна виділити такий перелік інструментів перерозподілу податкового навантаження:

- Повернення ставки ПДВ 20% для сільського господарства для середнього та корпоративного бізнесу
- Створення нових груп оподаткування
- Введення спеціального режиму ПДВ для певних видів діяльності
- Надання податкових кредитів при інвестуванні у виробництво сільськогосподарської продукції

Більшість науковців та досліджень (як і самі виробники сільськогосподарської продукції) наголошують на необхідності повернення спеціального режиму ПДВ для всього АПК.

У дослідженні. зазначають про передчасну відміну та необхідність повернення спеціального режиму ПДВ [64-65].

Нажаль специфіка надання податкових пільг в Україні зачасти має на мені не функцію перерозподілу фіскального навантаження, стимулювання окремих видів діяльності, а просту детінізацію економіки. І більшість пільг були запроваджені саме для детінізації сфери виробництва у сільському господарстві.

Пропоную розглянути найбільш поширені способи уникнення від сплати податків у аграрному бізнесі що в подальшому впливають на фіскальну політику та інструменти стимулювання:

- Наявність непідзвітних земель. Продукція з даних земель не обліковується, за неї не сплачується ПДВ. Якщо позичальник на ЄП 4 групи, він не сплачує весь необхідний обсяг податків, оскільки для ЄП 4 групи податок залежить від площі угідь що використовуються у процесі виробництва.
- Продаж сільськогосподарської продукції за готівку. Доходи від таких операцій не обліковуються податками.
- Внутрішнє збільшення собівартості задля зменшення прибутку як бази оподаткування
- Надання поворотних фінансових допомог пов'язаним підприємствам та особам щоб не виплачувати податки при виплаті дивідендів

Також тінізацію сфери сільського господарства виникають наступні проблеми:
Зменшення ефективності державного регулювання сфери АПК

Фінансова нестабільність аграрного сектору

Порушення стандартів якості та безпеки

Що було описано дослідженнях [66-67]

Через дані проблеми при створенні податкової політики нажаль використовуються недостовірні данні. В результаті податкова політика стимулювання надає пільги досить розвинутому сектору економіки який не потребує цього.

Податкова система України має використовувати не тільки методи стимулювання задля офіційного ведення діяльності, необхідні системні заходи що б унеможливили неофіційне ведення економічної діяльності.

Наразі всі юридичні особи в тому числі і підприємства сільського господарства мають можливість щоденно виплачувати готівкою через касу до 100 000 грн. Хоч юридичні особи й зобов'язані проводити всі розрахунки через рахунок в банку. Це створює ризик тінізації. Одним з заходів може бути зменшення ліміту даних операцій та додаткове їх оподаткування.

Проблему наявності непідзвітних земель також необхідно вирішувати комплексно, в цьому має приймати участь не тільки фіскальна служба, а можливі такі варіанти взаємодії:

- Інтеграція між податковою службою та ДАР – як з джерелом що містить інформацію про земельні угіддя суб'єкту господарювання
- Інтеграція між податковою службою та державною службою статистики. Співпраця можлива у розрізі моніторингу звіту 29 СГ [68] що містить інформацію про площі та валові збори продукції сільського господарства. Також одним з напрямів співпраці може бути ведення статистики по середній урожайності регіону і середньою вартістю продажу одиниці продукції. Створення моделей раннього виявлення та та спостереження.
- Співпраця з єдиним державним реєстром для визначення масових адрес реєстрації ФОП 4 групи, оскільки це може бути фактором розподілення оборотів одного бізнесу між пов'язаними учасниками діяльності з метою зменшення податкового навантаження

- Створення у співпраці з державним кадастром єдиної інтерактивної електронної карти сільськогосподарських земель України. При використанні якої буде можливим визначити власника землі, орендарів та обсяг земель у користуванні одного суб'єкта.

Щодо тваринництва держава схвалила концепцію про розвиток програми розвитку тваринництва та рибного господарства до 2033 та 2030 років відповідно [69-70]

Необхідне збільшення інвестицій у ЦМК та обсягу виробництва продукції

Можливі способи податкового стимулювання:

- Пільговий режим оподаткування
- Спеціальний режим ПДВ
- Надання податкових кредитів при інвестуванні
- Наразі впроваджуються компенсації для рибного господарства впроваджується у розмірі до 30% на вирощування рибопосадкового матеріалу та зариблення водойм

Також була визначена стратегія управління лісами України [71]

Дана сфера сільського господарства також є досить тінізованою, навіть більше ніж аграрна діяльність. Тут також наявний потенціал для підприємств переробки.

Можливе використання наступних інструментів стимулювання:

- Зниження такс для вирубок дерев
- Зниження ставок оподаткування
- Спеціальний режим ПДВ
- Спеціальний режим податку на прибуток

3.2. Методи удосконалення податкового стимулювання

При перегляді структури сільського господарства виникає завдання щодо оптимізації досліджуваного виду економічної діяльності шляхом перерозподілу податкового навантаження на всі господарства окрім аграрної діяльності.

Одним з напрямків стимулювання є звільнення від оподаткування ПДВ тваринництва, рибного господарства та лісництва

На основі таблиці 2.9 та 2.10 можна визначити що для забезпечення спец режиму так і звільнення від ПДВ тваринництва та лісництва необхідно забезпечити збільшення податкових доходів (для рибного господарства визначити неможливо через відсутність інформації у відкритих джерелах). Визначити необхідний обсяг доходів що б покривали податкові втрати від надання пільги можна за допомогою наступної формули:

$$O_c = O_{пдв} \times Чсп\% \quad (3.1)$$

де O_c – необхідний обсяг стимулювання ПДВ

$O_{пдв}$ – загальний обсяг сплаченого ПДВ

$Чсп\%$ – частка виду діяльності у сплаті ПДВ у відсотках

Тож визначимо необхідний обсяг стимулювання для тваринництва:

$$3723,74 = 19\,536,98 \times 19,06\% \quad (3.2)$$

де 3723,74 – необхідний обсяг стимулювання ПДВ у млн грн

19 536,98 – загальний обсяг сплаченого ПДВ у млн грн

19,06% – частка тваринництва у сплаті ПДВ у загальному сільському господарстві

Визначимо необхідний обсяг стимулювання для лісництва:

$$334,08 = 19\,536,98 \times 1,71\% \quad (3.3)$$

де 334,08 – необхідний обсяг стимулювання ПДВ у млн грн

19 536,98 – загальний обсяг сплаченого ПДВ у млн грн

1,71% – частка лісництва у сплаті ПДВ у загальному сільському господарстві

Після визначеного об'єму ПДВ за рахунок якого буде відбуватись стимулювання пропоную визначити дві моделі стимулювання:

Модель 1 – ставка 0% на ПДВ тим самим збільшиться прибуток підприємства

Модель 2 – варто розглянути опцію надання спеціального режиму оподаткування тваринництва та лісництва шляхом створення рахунків для накопичення ПДВ як це було у 1999-2017 роках у сфері сільського господарства. Але також необхідним є аспект щодо способів використання накопичених коштів. Враховуючи попередній досвід впровадження спеціального режиму у сільському господарстві було розповсюджене використання різних способів для формування ПДВ якого насправді не було. Дані кошти в основній своїй масі використовувались на такі цілі:

- Зведення податкових зобов'язань суб'єкта економічної діяльності до мінімуму
- Фінансування операційної діяльності
- Фінансування операційної діяльності невідзвітних ресурсів
- Виведення коштів з спеціальних рахунків у готівку

Тож найбільш доцільного способу використання коштів можна досягти за участі третьої сторони. На мою думку найбільш ефективним способом буде надання можливості використовувати накопичені грошові ресурси на інвестиційні цілі шляхом кредитування. Кошти що будуть накопичені на спеціальних рахунках будуть використовуватись для обслуговування кредитної заборгованості.

Третьою стороною в даному випадку будуть виступати банки. За рахунок вже наявних внутрішньобанківських інструментів та засобів при даному способі використання ПДВ буде забезпечуватись контроль за грошовими потоками та їх цільове використання.

Також є важливим поєднання з вже наявними пільговими кредитними програмами для сільського господарства. Додатковим фактором може бути надання

спеціальних державних гарантій при кредитуванні, як це вже є сьогодні для кредитів програм «5-7-9».

Пропоную оцінити базові моделі оподаткування та їх впливу на рівень валового внутрішнього доходу та рівень інвестицій (відповідно до запропонованих моделі 1 та моделі 2) за допомогою використання описаного методу у розділі 1.3 Пропоную визначити кореляцію та визначити рівняння лінійних регресій. За допомогою інструменту кореляції є можливим визначення ступеню зв'язку між досліджуваними парами показників. На основі додатків А5 – А10 було побудовано таблиці 3.1 та 3.2

Таблиця 3.1

Оцінка кореляційного аналізу між сплатою податків та валовим внутрішнім доходом сільського господарства

	Рослинництво	Тваринництво	Лісове господарство
Кореляція	0,07	0,71	0,89
Детермінація	0,006	0,51	0,79
Визначення значущості моделі (F критерій, табличне значення = 6,60)	0,031	5,18	19,54
Зміна інвестицій при зростанні податкового навантаження на 1 одиницю	-0,12	4,44	19,11

Оцінка кореляції – для рослинництва кореляція є низькою, менше 0,5. Для тваринництва та лісництва кореляція є сильною що свідчить про зв'язок

Оцінка детермінації – показник показує на скільки суттєвим є вплив фактору (в нашому випадку податкового навантаження) на показник (валовий внутрішній дохід):

- Для рослинництва збільшення ВВД на 0,6% зумовлене змінами у податках
- Для тваринництва збільшення ВВД на 51% зумовлене змінами у податках
- Для лісництва збільшення ВВД на 79% зумовлене змінами у податках
- При аналізі значущості моделі шляхом порівняння розрахункового F критерію з табличним значенням було визначено що моделі не є значущими окрім лісництва. Розрахунок для рослинництва та тваринництва не є адекватним оскільки сфера достатньо тонізована через це визначити значущість вірно не є можливим. Додатковим фактором є малий обсяг вибірки – менше 10 років.

• Зміна ВВД при зростанні податкового навантаження на 1 одиницю частково виступає підтвердженням неадекватності моделі: при збільшенні податкового навантаження відбувається збільшення ВВД: у рослинництві – на -0,12 (єдине адекватне значення) одиниці, у тваринництві – на 4,44 одиниці, у лісництві – на 19,11 одиниці.

Таблиця 3.2

Оцінка кореляційного аналізу між сплатою податків та інвестиціями у сільське господарство

	Рослинцтво	Тваринництво	Лісове господарство
Кореляція	0,16	0,31	0,68
Детермінація	0,03	0,09	0,46
Визначення значущості моделі (F критерій, табличне значення = 6,60)	0,13	0,51	4,31
Зміна інвестицій при зростанні податкового навантаження на 1 одиницю	0,42	0,69	1,13

Оцінка кореляції – для рослинництва та тваринництва кореляція є низькою, менше 0,5. Для лісництва кореляція є помірною що свідчить про зв'язок

Оцінка детермінації – показник показує на скільки суттєвим є вплив фактору (в нашому випадку податкового навантаження) на показник (інвестиції):

- Для рослинництва збільшення інвестицій на 3% зумовлене змінами у податках
- Для тваринництва збільшення інвестицій на 9% зумовлене змінами у податках
- Для лісництва збільшення інвестицій на 46% зумовлене змінами у податках
- При аналізі значущості моделі шляхом порівняння розрахункового F критерію з табличним значенням було визначено що моделі не є значущими. Розрахунок не є адекватним оскільки сфера достатньо тонізована через це визначити значущість вірно не є можливим. Додатковим фактором є малий обсяг вибірки – менше 10 років.
- Зміна інвестицій при зростанні податкового навантаження на 1 одиницю виступає підтвердженням неадекватності моделі: при збільшенні податкового навантаження відбувається збільшення інвестицій: у рослинництві – на 0,42 одиниці, у тваринництві – на 0,69 одиниці, у лісництві – на 1,14 одиниці

3.3. Оцінка можливих наслідків удосконалення податкового стимулювання для сільськогосподарських підприємств

У попередньому розділі було визначено базові моделі оподаткування, пропоную тим самим методом кореляційного аналізу оцінити зміни точково та у порівнянні з базовими моделями.

Перш за все необхідно розглянути нову структуру податкових надходжень при звільненні від сплати ПДВ тваринництва та лісництва, що представлено у таблиці 3.3

Таблиця 3.3

Податкове навантаження на тваринництво та лісництво після звільнення від
ПДВ

Рік	Тваринництво	Лісове господарство
2019	970,49	48,65
2020	1000,24	49,45
2021	1641,09	141,15
2022	1776,80	182,28
2023	321,30	61,42
2024	1429,33	173,90

Після отриманих даних можна були сформовані додатки А11-А14, за допомогою їх можна оцінити вплив зміни за допомогою моделі 1 та моделі 2

Для моделі 1 – звільнення від оподаткування ПДВ модель зі змінами буде виглядати наступним чином:

Таблиця 3.4

Оцінка кореляційного аналізу між сплатою податків та валовим внутрішнім доходом сільського господарства

	Тваринництво	Лісове господарство
Кореляція	0,47	0,36
Детермінація	0,23	0,13
Визначення значущості моделі (F критерій, табличне значення = 6,60)	1,16	0,6
	Тваринництво	Лісове господарство
Зміна інвестицій при зростанні податкового навантаження на 1 одиницю	7,23	15,7

Оцінка кореляції – для тваринництва та лісництва кореляція є низькою, менше 0,5 що з точки зору кореляційно регресійного аналізу є відсутністю зв'язку.

Оцінка детермінації – показник показує на скільки суттєвим є вплив фактору (в нашому випадку податкового навантаження) на показник (валовий внутрішній дохід):

- Для тваринництва збільшення ВВД на 23% зумовлене змінами у податках
- Для лісництва збільшення ВВД на 13% зумовлене змінами у податках
- При аналізі значущості моделі шляхом порівняння розрахункового F критерію з табличним значенням було визначено що моделі не є значущими. Розрахунок для тваринництва та лісництва не є адекватним оскільки сфера достатньо тонізована (особливо лісництво) через це визначити значущість вірно не є можливим. Додатковим фактором є малий обсяг вибірки – менше 10 років.

- Зміна ВВД при зростанні податкового навантаження на 1 одиницю частково виступає підтвердженням неадекватності моделі: при збільшенні податкового навантаження відбувається збільшення ВВД: у тваринництві – на 7,23 одиниці, у лісництві – на 15,7 одиниці.

Таблиця 3.5

Оцінка кореляційного аналізу між сплатою податків та інвестиціями у сільське господарство

	Тваринництво	Лісове господарство
Кореляція	0,31	0,51
	Тваринництво	Лісове господарство
Детермінація	0,09	0,26
Визначення значущості моделі (F критерій, табличне значення = 6,60)	0,43	1,42

Зміна інвестицій при зростанні податкового навантаження на 1 одиницю	1,18	1,84

Оцінка кореляції – для тваринництва кореляція є низькою, менше 0,5. Для лісництва кореляція є помірною що свідчить про зв'язок

Оцінка детермінації – показник показує на скільки суттєвим є вплив фактору (в нашому випадку податкового навантаження) на показник (інвестиції):

- Для тваринництва збільшення інвестицій на 9% зумовлене змінами у податках
- Для лісництва збільшення інвестицій на 26% зумовлене змінами у податках
- При аналізі значущості моделі шляхом порівняння розрахункового F критерію з табличним значенням було визначено що моделі не є значущими. Розрахунок не є адекватним оскільки сфера достатньо тонізована через це визначити значущість вірно не є можливим. Додатковим фактором є малий обсяг вибірки – менше 10 років.
- Зміна інвестицій при зростанні податкового навантаження на 1 одиницю виступає підтвердженням неадекватності моделі: при збільшенні податкового навантаження відбувається збільшення інвестицій у тваринництві – на 1,18 одиниці, у лісництві – на 1,84 одиниці.

Хоча кореляційно-регресійний аналіз показує відсутність зав'язків з точки зору економіки тут є прямиий зв'язок. Оскільки при запропонованих моделях можна чітко відслідковувати фінансові потоки, особливо у запропонованій моделі 2. Тож пропоную не брати до уваги логіку кореляційно-регресійного аналізу щодо відсутності зав'язків між рівнем оподаткування, ВВД та рівнем інвестицій.

Також пропоную не брати до уваги логіку оцінки значущості моделі з вище описаних причин, також необхідно враховувати фактор значної тінізації досліджуваних сфер сільського господарства.

Кількісними показниками що покажуть ефективність запропонованих моделей будуть детермінація та зміна ВВД/інвестицій при збільшенні податкових доходів на одну одиницю.

Зміна показника при зміні одиниці податку можна охарактеризувати як відношення показника до рівню оподаткування.

Пропоную розглянути темп змін детермінації та прямого впливу податків у таблиці 3.6

Таблиця 3.6

	Без ПДВ			
	ВВД		Рівень інвестицій	
	Тваринництво	Лісництво	Тваринництво	Лісництво
Детермінація	-55%	-83,5%	без змін	-43,4%
Зміна показника при збільшенні податків на одну одиницю	6025%	-17,8%	71%	62,8%

Отже на основі запропонованих моделей можна визначити що:

Для моделі 1:

- Знизиться частка впливу податків на ВВД на 55% та 83,5% для тваринництва та лісництва відповідно
- Збільшення відношення одиниці ВВД до одинці податку у тваринництві на 6025%. Збільшення відношення одиниці ВВД до одинці податку у лісництві та 17,8%

Для моделі 2:

- Знизиться частка впливу податків на інвестиції на 43,5% для лісництва. У тваринництві не відбудеться змін
- Збільшення відношення одиниці інвестицій до одинці податку у тваринництві на 71%. Збільшення відношення одиниці інвестицій до одинці податку у лісництві та 62,8%

Висновки до розділу 3:

Таким чином при оцінці напрямків стимулювання було визначено:

Таким чином при оцінці напрямків стимулювання було визначено:

Значущість запропонованих змін щодо звільнення від оподаткування ПДВ галузей тваринництва та лісництва.

Вплив за допомогою кореляційно-регресійних моделей для оцінки зв'язку між податками та досліджуваними показниками кількісно визначено вплив запропонованих моделей стимулювання та оцінка їх впливу на ВВД та рівень інвестицій у галузі.

Моделі стимулювання є значущими для тваринництва та лісництва враховуючи отримані результати дослідження.

ВИСНОВКИ

1. Проаналізувавши формування механізмів стимулювання можна зазначити що і наразі відбувається пошук оптимальної системи оподаткування для підтримки виробників СГ продукції. При змінах систем та методів оподаткування найбільше збільшення податкового навантаження відбулось на виробників аграрної продукції, що можна відділити при порівнянні з виробництвом тепличної продукції та рибного господарства. Паралельно з цим можна відслідкувати еволюцію застосування пільг при сплаті ПДВ.

Податкове стимулювання є однією з складових функцій податків та включає в себе як регулюючу так і фіскальну функції.

Доцільно використовувати перерозподіл навантаження оскільки загальнодержавні бюджети мають конкретні плани щодо виконання. І перелік інструментів щодо стимулювання з одного боку надає переваги одному сектору економіки, але в той же час з іншого боку має створювати більше навантаження на інші види підприємницької діяльності.

Оцінка наявного рівню податкового стимулювання сектору економіки та оцінка запропонованих змін є важливим для підтвердження необхідності перерозподілу податкового навантаження, оскільки при застосуванні можна визначити зв'язок між конкретними податковими стимулами та економічним ефектом від впровадження. Застосування систем показників надає змогу створення основ для розробки моделі рівню оптимального податкового стимулювання яка б враховувала специфіку діяльності досліджуваного виду діяльності.

2. Сільське господарство є однією складових з формуючих ВВП. Та займає друге місце у його формування. У порівнянні з іншими основними сферами що формують ВВП податкомісткість знаходиться на найнижчому рівні.

Наявне податкове стимулювання забезпечується наявними пільгами при ПДВ (0% ПДВ на експорт та 14% ПДВ). Згідно з отриманими результатами дослідження до бюджету надходить 3,05% від нарахованого ПДВ.

Податкові доходи у порівнянні мають негативну тенденцію до зростання протягом 2018-2024 років. Також відсутня тенденція до збільшення податкових доходів від сільського господарства у загальних податкових доходах бюджету України. Що свідчить про наявне стимулювання

Ще одним з факторів що може підтвердити наявне стимулювання є податкомісткість (відношення сплачених податків до сформованого ВВП), дане відношення становить в середньому 5,76% та наявна тенденція до зменшення. При нормативному значенні у 15%. При порівнянні з іншими сферами економічної діяльності було визначено:

Основною сферою що користується пільгами по ПДВ є рослинництво, та в розрізі рослинництва основним видом діяльності є зернові культури та складають частки 79,23% та 66,32% відповідно..

У кількісному вимірі податкове стимулювання при ПДВ 14% становить 5005,04 млн грн у рослинництві, 1220,66 млн грн у тваринництві та 148,52 млн грн у лісництві.

Тож на основі цього необхідно здійснювати постійний перегляд діючого податкового стимулювання. Враховуючи зміни національного та світового ринку

3. Таким чином при оцінці напрямків стимулювання було визначено:

Значущість запропонованих змін щодо звільнення від оподаткування ПДВ галузей тваринництва та лісництва.

Вплив за допомогою кореляційно-регресійних моделей для оцінки зв'язку між податками та досліджуваними показниками кількісно визначено вплив запропонованих моделей стимулювання та оцінка їх впливу на ВВД та рівень інвестицій у галузі.

Моделі стимулювання є значущими для тваринництва та лісництва враховуючи отримані результати дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Карпінець А. О. Функції податків. Молодіжна наука: інновації та глобальні виклики: збірник тез, 6 листопада 2024 року, Полтава. С. 131–132
2. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/17630/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%82%D0%B5%D0%B7_%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86ii_2024_%D0%BE%D1%81%D1%82.pdf#page=131 (дата звернення 01.11.2025)
3. Волохова І. С., Дубовик Ю.О. Податкова система: навчальний посібник, Харків 2019. С 110–118
4. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/Podatкова-systema-navchal-nyu-posibnyk.pdf> (дата звернення 01.11.2025)
5. Walter Hettich, Stanley L. Winer Rules, Politics, and the Normative Analysis of Taxation. Handbook of Public Finance / edited by Juergen G. Backhaus, Richard E. Wagner. Boston, 2004. С 109–131
6. URL: https://scispace.com/pdf/handbook-of-public-finance-1d3p8u3f9v.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 01.11.2025)
7. Ващишин О., Дячун О. Д. Суть податків, їх функції та елементи. VIII Всеукраїнська студентська науково - технічна конференція "ПРИРОДНИЧІ ТА ГУМАНІТАРНІ НАУКИ.АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ". Тернопіль, 2015 С 39–40
URL: <https://files01.core.ac.uk/download/pdf/60828526.pdf> (дата звернення 01.11.2025)
8. Касперович Ю.В. Функціональна спроможність податкової системи України. Економіка України. 2020. No 12. С. 36—55. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.12.036> (дата звернення 01.11.2025)

9. Іванченков В.С. Податкові інструменти в забезпеченні структурних трансформацій економіки // Економічний простір 2025. №200. С. 174–179. URL: <http://economicsspace.pgasa.dp.ua/article/view/329120> (дата звернення 01.11.2025)

10. United Nations, Inter-American Center of Tax Administrations: Design and assessment of tax incentives in developing countries: selected issues and a country experience. UN-DESA, CIAT. 2018. URL: https://www.ciat.org/Biblioteca/Estudios/2018_design_assessment_tax_incentives_UN_CIAT.pdf (дата звернення 30.10.2025)

11. Klemm, A. Causes, benefits, and risks of business tax incentives. IMF Working Paper 2009 WP/09/21. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp0921.pdf> (дата звернення: 30.10.2025).

12. Гапонюк М. А., Стефанішин М. В. Фінансові інструменти для залучення іноземних інвестицій в Україні // Сталий розвиток економіки 2024. № 4(51). С. 134-139 URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/download/1093/1046> (дата звернення 01.11.2025)

13. Прокопівщина О. В., Коптьова О. В. Шляхи апроксимації європейського досвіду стимулювання інноваційної діяльності до реалій України / О.В. Прокопівщина, О. Коптьова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки» 2017. № 27. URL: https://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/18291/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D1%96%D1%88%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%9A%D0%BE%D0%BF%D1%82%D1%94%D0%B2%D0%B0_%D0%A8%D0%BB%D1%8F%D1%85%D0%B8%20%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97_%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf (дата звернення 01.11.2025)

14. Мочерний С.В. Економічний енциклопедичний словник: у 2 т. Т. 2 // за

ред. С. В. Мочерного. Львів: Світ, 2006. 568 с.

15. Смеречанська А-К. Фіскальні методи стимулювання економіки // Фінансове забезпечення сталого розвитку: збірник наукових праць кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. Вип. 3. Том 1 URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/50146/1/%D0%90%D0%BD%D0%BD%D0%B0-%D0%9A%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%A1%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%87%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf> (дата звернення 01.11.2025)

16. Турлакова С.С., Резніков Р.Б., Балабанов С.В. Економіко-математичне моделювання фіскального стимулювання розвитку смарт-промисловості. Вісник економічної науки України. — 2023. — № 2 (45). С. 49–62.

17. URL: <http://www.venu-journal.org/download/2023/2023-2/06-Turlakova.pdf> (дата звернення 01.11.2025)

18. Музиченко О.В. Інструменти податкового стимулювання малого підприємництва в податкових системах постсоціалістичних країн європейського союзу. Агросвіт № 20, 2015. С 57–65. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/20_2015/11.pdf (дата звернення 01.11.2025)

19. Захаркіна Л.С. Податкове регулювання інвестиційної діяльності економічних суб'єктів. Причорноморські економічні студії №5, Одеса 2016. С 155–158. URL: <https://bses.in.ua/journals/2016/5-2016/33.pdf> (дата звернення 01.11.2025)

20. Грант на власну справу. Дія : веб сайт. URL: <https://diia.gov.ua/services/grant-na-vlasnu-spravu> (дата звернення 01.11.2025)

21. Якубишин О. С. Вплив оподаткування суб'єктів аграрного підприємництва на організацію бухгалтерського обліку. Ефективна економіка № 6, 2024 URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/download/4063/4098/9476> (дата звернення 01.11.2025)

22. Трусова Н.В., Радченко Н.Г., Шутько Т.І. Бюджетно-податкове стимулювання розвитку аграрного сектору України. Агросвіт № 20, 2021 С. 22-31 URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/5908> (дата звернення 01.11.2025)
23. Про оподаткування доходів підприємств та організацій: Закон України від 01.01.1995 № 2146. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2146-12#Text> (дата звернення 01.11.2025)
24. Юрчишина Л.В., Паращук О.В, Розвиток механізму оподаткування сільськогосподарських підприємств України. Бізнесінформ №7, 2020. С. 270–277 URL:https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-7_0-pages-270_277.pdf (дата звернення 01.11.2025)
25. Інструкція про порядок нарахування і сплати підприємствами і організаціями податку на доходи.Zakon online: веб-сайт. URL: https://zakononline.ua/documents/show/126647__126647 (дата звернення 01.11.2025)
26. Про фіктований сільськогосподарський податок: Закон України від 01.01.2011 № 320 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-14#Text> (дата звернення 01.11.2025)
27. Коренюк П.І. Особливості податкового регулювання аграрного сектору. Причорноморські економічні студії №20, Одеса 2018. С 237–242 URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Korenyuk-P.-I..pdf> (дата звернення 01.11.2025)
28. Грицюк Н.О. Системи оподаткування в Україні та їх вплив на підприємство. Наукові записки. Серія «Економіка», 2013. С. 220–223 URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/2101/1/47.pdf> (дата звернення 01.11.2025)
29. Податковий кодекс України: Закон України від 01.01.2016 № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20160101#Text> (дата звернення 01.11.2025)

30. Совщак С.С. Скасування спецрежиму ПДВ: наслідки для аграрних підприємств України. Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни: матеріали 29-ї студентської науково-теоретичної конференції, Миколаїв, 22-24 березня 2017 р. С. 146–150 URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4223/1/29_%D0%A1%D1%82%D1%83%D0%B4_%D0%BA%D0%BE%D1%84_2017_64.pdf (дата звернення 01.11.2025)

31. Спеціальні податкові режими. Державна податкова служба України: веб-сайт. URL: <https://tax.gov.ua/nk/rozdil-xiv--spetsialni-podat/edynyi-podatok> (дата звернення 01.11.2025)

32. Синчак В.П., Ярмоленко Ю.Ю. Трансформаційний вплив ставок ПДВ на податкову поведінку сільськогосподарських товаровиробників. Вісник Сумського національного аграрного університету, Серія «Економіка і менеджмент», випуск 4 (90), 2021. С. 43–49 URL: <https://www.snaujournal.com.ua/index.php/journal/article/view/249/160> (дата звернення 01.11.2025)

33. Луценко І.С., Дашян А.С. Особливості оподаткування аграрного сектору економіки податком на додану вартість. Молодий вчений № 12(100), 2021. С 84–86 <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/download/2471/2456> (дата звернення 01.11.2025)

34. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2755-17/ed20101202#Text> (дата звернення 01.11.2025)

35. Tax revenue (% of GDP).DataBank: веб-сайт. URL: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/world-development-indicators/series/GC.TAX.TOTL.GD.ZS> (дата звернення 01.11.2025)

36. Tax revenue. OECD: веб-сайт. URL: <https://www.oecd.org/en/data/indicators/tax-revenue.html> (дата звернення 01.11.2025)

37. Share of taxes in terms of income. Doing Business Archive: веб-сайт. URL: <https://archive.doingbusiness.org/en/data/exploretopics/paying-taxes> (дата звернення 01.11.2025)
38. Про затвердження Методології проведення оцінювання інструментів податкової політики, які призводять до податкових видатків: Наказ Міністерства Фінансів України від 27.09.2024 № 474. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0474201-24#Text> (дата звернення 01.11.2025)
35. Соколовська А. Методологічні підходи до оцінювання використання податкових пільг та практика їх застосування. Економіка і прогнозування № 2, 2021. С.32-51. URL: https://eip.org.ua/docs/EP_21_2_32_uk.pdf (дата звернення 01.11.2025)
40. Ганусич В.О., Левкулич В.В., Ганусич К.С. Рентабельність та прибутковість: Концептуальні розбіжності у вітчизняному та зарубіжному фінансовому аналізі. Інвестиції та практика № 9, 202. С.161-168 URL: https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/download/6346/6424/14148?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 01.11.2025)
41. Return on investment. CFI: веб-сайт. URL: https://corporatefinanceinstitute.com/resources/accounting/what-is-return-on-investment-roi/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 01.11.2025)
42. <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/318/136.pdf?isAllowed=y&sequence=1> (дата звернення 01.11.2025)
43. Одінцов О.М., Березюк-Рибак І.Р., Манн Р.В., Слинькр М.Ю. Модель оптимізації податкового навантаження на сільськогосподарські підприємства у контексті сталого розвитку. Академічний огляд № 1, 2023. С.61-76. URL: <https://acadrev.duan.edu.ua/images/PDF/2023/1/abstracts2023-1/6-.pdf> (дата звернення 01.11.2025)
44. Надходження податків і зборів. Державна податкова служба України: веб-сайт. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/nadhodjennya-podatkiv-i-zboriv--obovyaz/nadhodjennya-podatkiv-i-zboriv/> (дата звернення 01.11.2025)

45. Serhii Kostornoia. TAX BURDEN OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN UKRAINE. Polish Society of Agricultural Engineering, 2021. С 157-169. URL:
46. https://yadda.icm.edu.pl/baztech/element/bwmeta1.element.baztech-97773eac-377f-4215-8dd2-2522bf03f4ac/c/kostornoj_tax_1_2021.pdf (дата звернення 01.11.2025)
47. Валовий операційний дохід суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності .Державна служба статистики: веб-сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/pdp/pdp_ue/new/vodsg_rik.xlsx - частка податків у доходах (дата звернення 01.11.2025)
48. Нікішина О.В. Податкове регулювання потокових процесів у ланцюгу українського ринку зернових і хлібних продуктів. Економіка: реалії часу № 1 (53), 2021. С. 5–13. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2021/No1/5.pdf> (дата звернення 01.11.2025)
49. Rishabh Choudhary, Franz U Ruch, Emilia Skrok. Taxing for Growth: Revisiting the 15 Percent Threshold .2024 <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099062724151523023/pdf/P1778861e0c40b081186a61ced16cac6cde.pdf> (дата звернення 01.11.2025)
50. Формування ВВП 2018-2021. Державна служба статистики: веб-сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/vvp/vvp_kv/vvp_kv_din_ue.xlsx (дата звернення 01.11.2025)
51. Формування ВВП 2022 . Державна служба статистики: веб-сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/vvp/vvp_kv/vvpf_22_ue.xls (дата звернення 01.11.2025)
52. Формування ВВП 2023. Державна служба статистики: веб-сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/vvp/vvp_kv/vvpf_23_ue.xlsx (дата звернення 01.11.2025)

53. Формування ВВП 2024. Державна служба статистики: веб-сайт. https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/vvp/vvp_kv/vvpf_24_ue.xlsx (дата звернення 01.11.2025)

54. Nga Phan Thi Hang, My-Linh Thi Nguyen, Tung Duy Thai, Toan Ngoc Bui. The Optimal Threshold of Tax Revenue for Economic Growth: An Investigation into the ASEAN 5+1 Countries. International Journal of Economics and Business Administration, 2020. С. 422–434. URL: <https://ijeba.com/journal/597/download/The%2BOptimal%2BThreshold%2Bof%2BTax%2BRevenue%2Bfor%2BEconomic%2BGrowth%3A%2BAn%2BInvestigation%2Binto%2Bthe%2BASEAN%2B5%2B1%2BCountries.pdf> (дата звернення 01.11.2025)

55. Lucas Menescal, José Alves. Optimal Threshold Taxation: An Empirical Investigation for Developing Economies. Munich Society for the Promotion of Economic Research – CESifo GmbH, 2020 URL: https://www.ifo.de/DocDL/cesifo1_wp9782.pdf (дата звернення 01.11.2025)

56. Продукція рослинництва України. Державна служба статистики: веб-сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/sg/ovuzpsg/Arh_ovuzpsg_2025_u.html (дата звернення 01.11.2025)

57. Продукція тваринництва України. Державна служба статистики: веб-сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sg/vpt/arh_vpt2023_u.html - (дата звернення 01.11.2025)

58. Продукція лісництва України. Державна служба статистики: веб-сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/sg/lis/lis_u/arh_real_lis_pr_u.htm - (дата звернення 01.11.2025)

59. ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT. Tax Expenditures in OECD Countries, 2010. С 147–166. URL:

https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2010/01/tax-expenditures-in-oecd-countries_g1ghbcaf/9789264076907-en.pdf?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 01.11.2025)

60. Костяна О.В. Аналіз світового досвіду застосування методів розрахунку податкових витрат. Економіка та суспільство № 38, 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1274/1228> (дата звернення 01.11.2025)

61. ПДВ по галузям промисловості. Державна податкова служба України: веб-сайт. URL: <https://tax.gov.ua/data/files/479918.pdf> (дата звернення 01.11.2025)

62. Експорт України 2019. Державна служба статистики України: веб-сайт: URL: https://ukrstat.gov.ua/express/expr_old/expr2019/02/16.pdf (дата звернення 01.11.2025)

63. Експорт України 2020. Державна служба статистики України: веб-сайт: URL: <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2020/02/15.doc> (дата звернення 01.11.2025)

64. Експорт України 2021. Державна служба статистики України: веб-сайт: URL: <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2021/02/15.doc> (дата звернення 01.11.2025)

65. Експорт України 2022. Державна служба статистики України: веб-сайт: URL: <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2022/02/14.pdf> (дата звернення 01.11.2025)

66. Експорт України 2023. Державна служба статистики України: веб-сайт: URL: <https://ukrstat.gov.ua/express/expr2023/02/04.pdf> (дата звернення 01.11.2025)

67. Експорт України 2024. Державна служба статистики України: веб-сайт: URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2024/02/04.pdf> (дата звернення 01.11.2025)

68. Експорт України 2024. Державна служба статистики України: веб-сайт: URL: <https://stat.gov.ua/uk/publications/zovnishnya-torhivlya-ukrayiny-tovaramy-za-2024-rik-ekspres-vypusk> (дата звернення 01.11.2025)

69. Непочатенко О.О., Бечко П.К., Барабаш Л.В., Наргорна Ю.І. Податкове стимулювання сільськогосподарського виробництва в Україні. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва № 96, 2020. URL: <https://journal.udau.edu.ua/assets/files/96/1.pdf> (дата звернення 01.11.2025)

70. Швець Ю.О., Гайдар С.І. Вплив податкового навантаження а діяльність сільськогосподарських підприємств України. Інвестиції: практика та досвід № 9, 2018. С.72–76 URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/9_2018/16.pdf (дата звернення 01.11.2025)

71. Федун І. Вплив тінбової економіки на продовольчу безпеку України. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences № 3, 2025 С.71–79. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/download/1886/1923/5780> (дата звернення 01.11.2025)

72. Зеленський М.С. Протидія тінбовим процесам в аграрному секторі: роль державного регулювання. Journal of management, economics and technology. № 1. 2025. С 212–223. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/server/api/core/bitstreams/3b4e1c2c-b101-49f6-b40e-785ba224ef09/content> (дата звернення 01.11.2025)

73. Звіт про валові площі та збори сільськогосподарських культур, плодів, ягід і винограду. Державна служба статистики: веб-сайт. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2024/91/29-sg_rik.pdf (дата звернення 01.11.2025)

74. Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми розвитку тваринництва на період до 2033 року: розпорядження Кабінету Міністрів

України від 31 січня 2025 р. № 76-р: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/76-2025-p#Text> (дата звернення 01.11.2025)

75. Про схвалення Стратегії розвитку галузі рибного господарства України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2023-2025 роках: розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 травня 2023 р. № 402-р : URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/402-2023-p#Text> (дата звернення 01.11.2025)

76. Про схвалення Державної стратегії управління лісами України до 2035 року розпорядження Кабінету Міністрів України від від 29 грудня 2021 р. № 1777. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1777-2021-p#Text> (дата звернення 01.11.2025)

ДОДАТКИ

Додаток А1

Структура сільського господарства України в сплаті податків

Структура сільського господарства у сплаті податків у млн грн'			
Рік	Рослинництво	Тваринництво	Лісове господарство
2018	18366,14	4650,30	256,02
2019	20658,87	5147,77	258,04
2020	24790,00	6858,03	339,06
2021	26009,03	5595,82	481,29
2022	17850,15	4719,01	484,12
2023	15519,42	2873,90	549,39
2024	17539,07	4277,55	520,45
Середні значення	20104,67	4874,63	412,63

Додаток А2

Дохід від діяльності досліджуваних секторів економіки

Структура доходів сільського господарства в млн грн			
Рік	Рослинництво	Тваринництво	Лісове господарство
2018	119897,09	30357,93	1671,36
2019	117267,92	29220,81	1464,74
2020	158402,97	43821,42	2166,54
2021	365483,29	78633,46	6763,20
2022	158647,93	41941,41	4302,73
2023	136893,87	25350,10	4846,10
2024	169899,20	41436,19	5041,58
Середні значення	175213,18	41537,33	3750,89

Валовий внутрішній дохід сформований від сільського господарства

Структура ВВД сільського господарства в млн грн			
Рік	Рослинництво	Тваринництво	Лісове господарство
2018	284863,52	72127,40	3970,98
2019	286127,01	71297,11	3573,88
2020	279773,45	77397,97	3826,58
2021	292624,98	62958,05	5414,97
2022	279520,75	73896,29	7580,96
2023	295729,56	54763,40	10468,94
2024	283455,63	69131,12	8411,25
Середні значення	286013,56	68795,90	6178,22

Капітальні інвестиції у сільське господарство

Капітальні інвестиції у сільське господарство				
рік	капітальні інвестиції (у млн грн)	капітальні інвестиції в рослинництво (у млн грн)	капітальні інвестиції в тваринництво (у млн грн)	капітальні інвестиції в лісництво (у млн грн)
2018	65901,1	52002,56	13167,04	724,9121
2019	55254,2	43794,48	10912,7	547,0166
2020	36442,1	28242,63	7813,186	386,2863
2021	49127,4	39822,67	8567,819	736,911
2022	32604	25245,28	6674,039	684,684
2023	31641,95	25921,09	4800,084	917,6166
2024	42885,08	33673,36	8212,493	999,2223
середні значення	44836,55	35528,87	8592,481	713,807

Розрахунок кореляції та регресійного рівняння між інвестиціями та сплаченими податками у рослинництві

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,164167
R Square	0,026951
Adjusted R Square	-0,167659
Standard Error	10919,89
Observations	7

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	16513588,15	16513588,15	0,138486	0,725042
Residual	5	596219858,7	119243971,7		
Total	6	612733446,9			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	27049,44	23156,55893	1,168111557	0,295425	32476,39	86575,27	32476,39	86575,27
X Variable 1	0,421764	1,133357215	0,372136705	0,725042	2,491624	3,335151	2,491624	3,335151

Розрахунок кореляції та регресійного рівняння між інвестиціями та сплаченими податками у тваринництві

Regression Statistics

Multiple R	0,306162
R Square	0,093735
Adjusted R Square	-0,08752
Standard Error	2859,903
Observations	7

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	4229790	4229790	0,517149	0,504257
Residual	5	40895232	8179046		
Total	6	45125022			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	5243,716	4780,493	1,096899	0,322682	-7044,93	17532,37	-7044,93	17532,37
X Variable 1	0,686979	0,95529	0,719131	0,504257	-1,76867	3,14263	-1,76867	3,14263

Додаток А7

Розрахунок кореляції та регресійного рівняння між інвестиціями та сплаченими податками у лісництві

Regression Statistics

Multiple R	0,680469
R Square	0,463038
Adjusted R Square	0,355645
Standard Error	166,9685
Observations	7

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	120201,9	120201,9	4,311638	0,092478
Residual	5	139392,4	27878,49		
Total	6	259594,4			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	247,1821	233,4157	1,058978	0,338064	-352,832	847,1963	352,832	847,1963
X Variable 1	1,130871	0,544618	2,076448	0,092478	-0,26911	2,530856	0,26911	2,530856

Розрахунок кореляції та регресійного рівняння між ВВД та сплаченими податками у рослинництві

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,07912 2
R Square	0,00626
Adjusted R Square	- 0,19248 8
Standard Error	6718,09 4
Observations	7

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	1421631,121	1421631,121	0,031499	0,866098
Residual	5	2256639,22,6	451327,85		
Total	6	2270855,53,7			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	288501,5	14246,29298	20,25099	5,43E-06	251880,2	325122,8	251880,2	325122,8
X Variable 1	-0,123749	0,697259856	-0,177479	0,866098	1,916113	-1,668614	1,916113	-1,668614

Розрахунок кореляції та регресійного рівняння між ВВД та сплаченими податками у тваринництві

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,713395
R Square	0,508933
Adjusted R Square	0,41072
Standard Error	5850,151
Observations	7

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	177347101,1	177347101,1	5,18191	0,071863
Residual	5	171121350,4	34224270,07		
Total	6	348468451,5			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	47112,01	9778,86535	4,817738335	0,004808	21974,64	72249,39	21974,64	72249,39
X Variable 1	4,448319	1,954118946	2,276380988	0,071863	-0,574903	9,471542	-0,574903	9,471542

Додаток А10

Розрахунок кореляції та регресійного рівняння між ВВД та сплаченими податками у лісництві

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,892366
R Square	0,796316
Adjusted R Square	0,755579
Standard Error	1325,535
Observations	7

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	34346422	34346422	19,54786	0,006884
Residual	5	8785215	1757043		
Total	6	43131637			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	-1709,52	1853,048	-0,92255	0,398575	-6472,94	3053,888	-6472,944	3053,888
X Variable 1	19,11605	4,323631	4,421296	0,006884	8,001803	30,23033	8,001803	30,23033

Розрахунок кореляції та регресійного рівняння між ВВД та сплаченими податками у тваринництві після звільнення від ПДВ

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,474675
R Square	0,225316
Adjusted R Square	0,031646
Standard Error	8061,043
Observations	6

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	75598130,52	75598131	1,163399	0,341463
Residual	4	259921657,7	64980414		
Total	5	335519788,3			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	59631,01	8633,949487	6,906574	0,002305	35659,33	83602,7	35659,33	83602,7
X Variable 1	7,235759	6,708412829	1,07861	0,341463	11,38978	-	11,38978	-

Розрахунок кореляції та регресійного рівняння між ВВД та сплаченими податками у лісництві після звільнення від ПДВ

Regression Statistics

Multiple R	0,36361 1
R Square	0,13221 3
Adjusted R Square	-0,08473
Standard Error	2850,29 2
Observations	6

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	4951078	4951078	0,609426	0,47862
Residual	4	32496652	8124163		
Total	5	37447729			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	4826,543	2491,167	1,937463	0,124741	-2090,05	11743,13	-2090,05	11743,13
X Variable 1	15,70735	20,12067	0,780658	0,47862	-40,1566	71,57129	-40,1566	71,57129

Розрахунок кореляції та регресійного рівняння між рівнем інвестицій та сплаченими податками у тваринництві після звільнення від ПДВ

Regression Statistics

Multiple R	0,31171 7
R Square	0,09716 7
Adjusted R Square	-0,12854
Standard Error	2162,07 5
Observations	6

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	201239 9	20123 99	0,4305	0,547569
Residual	4	186982 66	46745 66		
Total	5	207106 65			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	6425,34 4	2315,7 35	2,7746 45	0,0500 92	-4,16829	12854, 86	- 4,168 29	12854, 86
X Variable 1	1,18055 3	1,7992 82	0,6561 25	0,5475 69	-3,81505	6,1761 61	- 3,815 05	6,1761 61

Додаток А14

Розрахунок кореляції та регресійного рівняння між рівнем інвестицій та сплаченими податками у лісництві після звільнення від ПДВ

<i>iRegression Statistics</i>	
Multiple R	0,512936
R Square	0,263103
Adjusted R Square	0,078879
Standard Error	218,6254
Observations	6

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	68262,18	68262,18	1,428166	0,298074
Residual	4	191188,3	47797,09		
Total	5	259450,5			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	510,047	191,0795	2,669291	0,055847	-20,4749	1040,569	20,4749	1040,569
X Variable 1	1,844349	1,543312	1,195059	0,298074	-2,44057	6,129271	2,44057	6,129271